

[Axel Ivan Pedersen.]

den situation, at de ikke som andre unge kan erhverve et kørekort, i hvert fald ikke før de er helbredt.

Poul Dam: Der er i hele denne debat en tendens til at betragte problemet som et afvigerproblem, altså et problem, der drejer sig om en begrænset gruppe, som man skal underkaste en særlig behandling. Der er da heller ingen tvivl om, at vi har en ganske betragtelig gruppe af unge, som er stillet overordentlig vanskeligt som følge af deres stofmisbrug, og at de har hårdt brug for behandling.

Men det forekommer mig alligevel, at man herved så at sige undervurderer problemet. Problemet's bredde er det meget svært at have nogen virkelig begrundet forestilling om. Man kan have nogle skøn, som beror på de mennesker, man snakker med, de unge selv, folk, der kender unge i forskellige kredse, og det er på grund af sådan nogle skøn, jeg er nået til min opfattelse, som er den, at der ikke eller så at sige ikke findes noget ungdomsmiljø her i landet, der er hashfrit. Det er meget svært at komme til en ungdomsfest, hvor ikke en større eller mindre gruppe bruger stoffer. Der er ikke en større ungdomskoncert eller lignende arrangement, hvor ikke en væsentlig del af ungdommen indtager stoffer, først og fremmest hash. Det er stadig væk sådan, at pressen nogle steder i landet betragter det som en sensation, hvis der er hash på en eller anden skole, mens sandheden vel nok er, at der ikke er nogen skole i landet med elever over 12 år, som ikke har hashen inden for dørene, selv om skolefolkene måske gerne vil benægte det. Vi har det overalt, og mængder af forældre har det i deres eget hjem uden at vide det eller uden at ville vide det.

Det er altså ikke et spørgsmål, der drejer sig om en lille gruppe af hårdt ramte misbrugere, men et spørgsmål, der berører hele det danske samfund i dag. Det stiller en række spørgsmål, først og fremmest naturligvis: hvorfor er der hele dette store forbrug, dette ønske om at opleve noget særpræget, om at flygte fra samfundet, som det kan være i særlig yderliggående tilfælde? Hvorfor er der denne mistillid til, hvad skole, forældre og alle såkaldte autoriteter siger

om disse ting? For det er jo denne mistillid, som er årsag til, at det er næsten umuligt at tale fornuftigt om disse sager med unge mennesker, som ikke har været temmelig langt inde i det. De opfatter normalt det, vi siger til dem, som det sædvanlige udslag af den ældre generations forsøg på at holde ungdommen nede, og det kan de have mange gode grunde til fra andre eksempler. De tror ikke på os, de tror ikke på forældrene, de tror ikke på skoler og på lærere. De eneste, de tror på, er dem, der har været ude i misbruget selv, og dér kan de se nogle eksempler, der viser, hvor alvorlig sagen er.

Det andet problem, jeg her vil rejse, er spørgsmålet om afvænnning af misbrugerne og tilbageføring af misbrugerne til det, man kalder det normale samfund. Behandling er da heldigvis ikke altid forgæves. Det lykkes ofte at komme temmelig langt med en behandling. Men hvis det nu er en person, der har misbrugt hash i stor udstrækning, og som man derefter prøver at føre tilbage ved at anbringe ham i et normalt miljø — eller hende, for det er jo ikke noget, der er begrænset til den mandlige del af ungdommen — så står vi i den situation, at der ikke findes noget normalt hashfrit miljø at føre vedkommende tilbage til, men at den, der er afvænnet, og som gerne vil blive ved at være afvænnet, kommer i et miljø, hvor en del af kammeraterne siger: åh hvad, det gør da ikke noget. Muligvis er de pågældende selv stabiliseret i deres forbrug, og det kan man absolut blive. Muligvis er det unge, som lige er begyndt. Men i alle tilfælde er deres eksistens en fare for alle dem, som gerne vil afvænnens og gerne vil tilbage til det, vi i den ældre generation gerne ville kalde en normal tilværelse.

Jeg tror, at der er en problematik her, som er yderst alvorlig. Jeg har oplevet nogle unge, der havde et inderligt ønske om at komme tilbage, om at blive fuldstændig afvænnet, men som sagde: den største fare er, at der er folk omkring os, som ryger lidt, som frister os ustandselig, og som gør, at vi ikke kan holde den rene linje.

Der er en lang række opgaver af i videste forstand pædagogisk art her. De har ikke direkte at gøre med stofmisbrugerne; de har at gøre med hele ungdomsmiljøet. Det er spørgsmål om, hvorledes vi reetablerer et tillidsforhold mellem generationerne, hvorle-